

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZIOLOŠKI FAKULTET

(studij za stjecanje visoke stručne spreme
i stručnog naziva: magistar kineziologije)

Lorena Draženović

**SPORT, MEDIJI I POLITIKA NA
PRIMJERU STRELJAŠTVA: STUDIJA
SLUČAJA DVIJE OLIMPIJSKE
MEDALJE U DVA RAZLIČITA
DRUŠTVENO – POLITIČKA
KONTEKSTA**

(Diplomski rad)

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Benjamin Perasović

Zagreb, rujan 2015.

SPORT, MEDIJI I POLITIKA NA PRIMJERU STRELJAŠTVA: STUDIJA SLUČAJA DVIJE OLIMPIJSKE MEDALJE U DVA RAZLIČITA DRUŠTVENO – POLITIČKA KONTEKSTA

Sažetak

Glavni cilj ovog diplomskog rada bio je je istražiti društveno značenje streljaštva na primjeru percepcije vrhunskih rezultata, kao što su medalje Jasne Šekarić i Snježane Pejčić. Na osnovi relevantne literature i istraživanja koje je obuhvatilo intervjuje sa sportskim akterima, analizu sadržaja i analizu diskursa medijskih objava i natpisa, utvrđivali smo percepciju malog sporta u našem društvu kroz odnos politike, sporta i medija.

Glavna hipoteza glasila je: godine 1988. više se pažnje pridavalo samom sportu i sportskim rezultatima, bez političkih konotacija, nego što je to bio slučaj 2008. godine. Pomoćna hipoteza glasila je: mediji i politika imali su veći utjecaj na sport i sportske rezultate 2008. godine nego što su imali 1988. godine.

Analiza slučaja nije dala očekivane rezultate. Pokazalo se kako mediji i politika imaju jednak utjecaj na sport danas kao što je to bio slučaj 1988.godine. Također, jednaka se pažnja pridavala sportu 1988.godine kao što se pridaje danas.

Ključne riječi: sport, medalje, streljaštvo, politika, mediji

SPORT, MEDIA AND POLITICS ON THE EXAMPLE OF THE SHOOTING SPORT: CASE STUDY OF TWO OLIMPICS MEDAL IN TWO DIFFERENTE SOCIO-POLITICAL CONTEXT

Summary

The main goal of this master's thesis was to analyze the social significance of shooting sport on the exemple of percepcion of top results like Jasna Šekarić's and Snježana Pajčić's medals. Based on relevant literature and scientific research which included interview's with sports actors, content analysis and discourse analysis of media publications and titles we determine the percepcion of small sport in uor society through the relationship of politics, sport and media.

The main hypothesis was that in the year of 1988. more attention was given to the sport, without any political connotation, nor it was the case in year 2008. Our auxiliary hypothesis was: media and politics had more effect on sport and sport results in the year of 2008. than it was the case in the 1988.

The case study analysis didn't really yield the expected results. It was shown that media and politics have the same influence on the sport today like it was the case in the year of 1988. Also, equal attentcion was given to the sport in the year of 1988. like it is given today.

Key words: sport, medals, shooting sport, politics, media

SADRŽAJ:

1. UVOD	1.
2. UTJECAJ MEDIJA NA SPORT	2.
3. POLITIZACIJA SPORTA	5.
4. DRUŠTVENI UTJECAJ SPORTA	7.
4.1. Streljaštvo	9.
5. DRUŠTVENA ULOGA SPORTA U BIVŠOJ JUGOSLAVIJI I DANAS	11.
6. ŽENE U SPORTU	12.
7. MATERIJALI I METODE	14.
7.1. Metoda analize slučaja (<i>Case study</i>)	14.
7.2. Metoda intervjuja	16.
7.3. Metoda analize diskursa	17.
8. HIPOTEZE	18.
9. REZULTATI I RASPRAVA	19.
10. ZAKLJUČAK	25.
11. LITERATURA I IZVORI	26.
12. SLIKE I GRAFOVI	32.

1. UVOD

Postoje brojne definicije sporta. Pa tako neki autori naglašavaju da je sport borba čovjeka sa samim sobom, drugim čovjekom ili prirodnim preprekama, dok drugi pak ističu da je sport zapravo odgojna društvena institucija koja je prožeta igrom. Bilo kako bilo, sport igra važnu ulogu u današnjem modernom društvu te ga stoga možemo smatrati društvenim fenomenom. Sport omogućuje podjelu uloga, interakciju među ljudima te je i vrlo važan agens socijalizacije.

Opće je poznato da mediji utječu na sport i da sport utječe na oblikovanje medija. Sport pomaže medijima da dopru do željene publike dok mediji pomažu popularizaciji sporta. Sport, a posebice sportski prijenosi služe da se ljudi zabave i da zaborave, barem na trenutak, na svakodnevne probleme. Prema Street (2000), danas se masovni mediji shvaćaju jednako ozbiljno kao i stranke, parlament ili kongres, a ponekad i ozbiljnije.

U današnje vrijeme sve veći utjecaj na sport ima i politika. Brojni su političari i moćne organizacije koji svoje ciljeve pokušavaju ostvariti upravo putem sporta. Povezanost sporta i politike jaka je i obostrana. Koliko koristi sport ima od politike, toliko koristi ima i politika od sporta.

Ovom istraživanju pristupili smo sa željom da utvrdimo koliko je jaka povezanost unutar trokuta politika, sport i mediji. Zanima nas navedeni trokut u dva slučaja vrhunskih rezultata streljaštva u našoj sredini, a to su: medalje Jasne Šekarić sa Olimpijskih igara u Seoulu iz 1988. godine i medalja Snježane Pejčić sa Olimpijskih igara u Pekingu 2008. godine.

Cilj ovog rada bio je istražiti društveno značenje streljaštva na primjeru percepcije vrhunskih rezultata, kao što su medalje Jasne Šekarić i Snježane Pejčić. Na osnovi relevantne literature i istraživanja koje je obuhvatilo intervju sa sportskim akterima, analizu sadržaja i analizu diskursa medijskih objava i natpisa, utvrđivali smo percepciju malog sporta u našem društvu kroz odnos politike, sporta i medija.

2. UTJECAJ MEDIJA NA SPORT

Sam pojam medija najbolje je opisao Trowler (2002) prema kojemu su mediji zrcalo društva: kao što je društvo raznoliko, tako su i sadržaji medija nužno raznoliki.

Mediji su prisutni u svim granama društvenog života: zabavi, politici, privatnom životu i javnom životu. Prema Bartoš (2012:162), mediji su posrednici između društva i sporta.

Možemo izdvojiti četiri uloge masovnih medija: informacija (informirati društvo o aktualnim događanjima), zabava (mediji mogu priuštiti društvu odmak od svakodnevnih problema), uvjeravanje (putem medija vrlo je lako uvjeriti društvo u ono što želite da vjeruju) i transmisija kulture (mediji u današnje vrijeme mogu čak preuzeti ulogu obrazovanja ljudi time što šire kulturne sadržaje). No, primarnom ulogom medija smatra se prijenos, objašnjavanje i komentiranje za javnost važnih i aktualnih događaja (Mokriš, 2010:125).

Danas se pred nama stvara novi društveni poredak koji razvija novo komunikacijsko i medijsko društvo. Najpopularnijim medijem današnjice smatra se internet. Prema Bartoš (2012:158), takva vrsta medija na osobit način selektira ono što je važno, odnosno izabire ono od čega ima najviše koristi pa te informacije odašilje javnosti.

Pojavom elektronskih medija uvelike se mijenja značaj sporta u društvu. Pa tako sport postaje proizvodom koji se „kupuje poput robe na tržnici“. Naravno da nije jednako biti profesionalni nogometaš i profesionalni strijelac. Profesionalni nogometaš svojom igrom zarađuje dovoljno da si osigura bezbrižan život dok rijetko koji profesionalni strijelac to može. Takva neravnopravnost posljedica je utjecaja medija. Selekcijom onoga što je važno mediji izravno utječu na popularizaciju određenog sporta. Što je sport zastupljeniji u medijima to više raste njegova popularnost. Bartoš (2012:161) smatra kako bi mediji bili u stanju popularizirati i ženski šah samo kada bi to utjecajni krugovi željeli.

Pa tako i Street (2003) smatra kako se priče pišu za neku konkretnu skupinu, a to kako su napisane pretpostavlja neki konkretni skup odgovora ili vrijednosti. Pretpostavlja se što nas zanima, čime se bavimo, do čega nam je stalo i što znamo.

Popularizacija sporta putem medija ima svoje pozitivne ali i negativne posljedice. Pregledom postojeće literature mogli bismo navesti sljedeće pozitivne strane: ljudi sa

najrazličitijih strana svijeta mogu pratiti isti sportski događaj iz svojih domova, isto tako, prijenosi sportskih natjecanja uveseljavaju ljude te ih barem na trenutak odmiču od svakodnevnih briga i obaveza te je sukladno tome sve više sportskih kanala na kojima se mogu pratiti različiti sportski događaji iz komfornosti vlastita doma. Također prema Žugić (2000), profesionalni je sport danas do neslučenih sfera proširio mogućnosti okomite socijalne pokretljivosti. Negativna strana popularizacije sporta bila bi ta da se sportaši konstantno nalaze pod budnim okom medija te ukoliko se samo jedan sportaš nedolično ponaša, to će ostaviti negativan trag na njega ali i na njegov sport. Tako se primjerice svi sjećamo Mikea Tysona čije je suočavanje sa zakonom u ringu i izvan njega bacilo sjenu na sam boks kao i postignute sportske uspjehe. Nadalje, tribine na sportskim natjecanjima ostaju poluprazne kao posljedica medijskih prijenosa natjecanja. Također različite korporacije ili moćni pojedinci koriste popularnost samog sporta ili pojedinih sportaša za ostvarivanje osobnih ciljeva, pa je tako *Pepsi-Cola* 1990-ih godina angažirala poznatog nogometaša Pelea da udarajući loptu škaricama iznad glave bude adut ove kompanije u njezinoj borbi za potrošače s *Coca-Colom*.

Mediji također mogu imati i pozitivan i negativan utjecaj i na same sportaše. Pozitivne strane utjecaja medija na sportaše su:

- 1) mediji eksponiraju sport i publici koja nema mogućnosti pratiti uživo sportske priredbe;
- 2) utjecaj medija na sport stvorio je takve financijske uvjete u kojima se stipendiraju mladi sportaši i njihovo obrazovanje;
- 3) mediji su jako doprinijeli jednakosti muških i ženskih sportaša;
- 4) važan utjecaj mediji imaju na sve veću disciplinu i moral igrača zbog eksponiranosti obožavateljima koji ih smatraju uzorima i junacima;
- 5) povećanje zarade sportaša proporcionalno je njihovom medijskom statusu.

Nasuprot tome, negativne strane utjecaja medija na sportaše su:

- 1) medijska pažnja ne poznaje granice te ulazi u najintimnije dijelove života sportaša;
- 2) sportaši, osobito profesionalci nerijetko smatraju da su „iznad zakona“ u odnosu na običan puk, što ih često stavlja u sukob sa zakonom;

3) vrhunski sportaši često puta posežu i za dopingom kao i ostalim nedopuštenim sredstvima u svrhu postizanja i održavanja vrhunskih rezultata;

4) ozljede i nedovoljna tjelesna pripremljenost nerijetko rezultiraju gubitkom medijske pažnje koja onda može dovesti do „koketiranja“ s drogom, alkoholom, pa i kriminalnim radnjama, te obično završava tragično (Bartoš, 2012:164; slobodni prijevod).

Prema Jarvie (2006:147), sportski heroji i heroine stvaraju se i uništavaju utjecajem sportskih medija. Način na koji su određeni sportski događaji medijski pokriveni utječe na to što će ljudi misliti o određenom sportskom događaju i sportašu.

Bez obzira na sve, svi ćemo se složiti da profesionalnog sporta ne bi bilo bez marketinga i medija. Tako i Vejnović (2008) smatra kako bi s malih ekrana vjerojatno vrlo brzo nestao i nogomet kada bi mediji i sponzori odlučili udružiti snage te podržati neki drugi sport. Možemo se složiti da neki sportovi svoju popularnost duguju televizijskim prijenosima. Prema Beck i Bosshart (2003:11), „brak“ između sporta i televizije toliko je jak u nekim državama da bi „rastava“ značila bankrot za sport i klub. Tako i Cashmore (2000:276) smatra da postoji „brak“ koji je sklopljen u raju, to bi bio onaj između televizije i sporta. Također, veliki međunarodni sportski događaji kao što su Olimpijske igre ili nogometni Svjetski kup, bez medijske pokrivenosti, nacionalnih zastava, nacionalnih himni, političara uključenih u ceremonije, sportaša koji se natječu u sportskim uniformama i sl., gotovo su nezamislivi (Rowe, McKay i Miller, 1998:120; slobodan prijevod)

U vrhunski sport ulažu se sve veći i veći iznosi pa je tako npr. u Olimpijske igre u Seoulu uloženo 4 milijarde američkih dolara dok je u Olimpijske igre u Pekingu uloženo čak 44 milijarde američkih dolara (wikipedija, 2015). Međutim, ne ulaže se samo u velika sportska natjecanja. Nije rijedak slučaj da sponzori odaberu pojedine sportaše koji svojim rezultatima a ponajviše svojom karizmom postaju „hodajuće reklame“. Stoga se postavlja pitanje što je važnije za vrhunski sport, sprega marketinga i medija ili vrhunske igre i dobrih rezultata (Vejnović, 2008)?!

Sportski mediji utječu i na način na koji ljudi gledaju na vlastitu ali i na druge države. Reakcije publike na medijske poruke mogu biti izrazito individualne, svatko od nas medijske poruke interpretira na sebi svojstven način (Trowler, 2002). Sport ima mogućnost stvaranja jake slike sportaša i njihovih država (Beck i Bosshart, 2003:27). Sukladno navedenom, nekoliko je studija pokazalo kako gledatelji često smatraju sportaše kao

reprezentativne uzorke društvenog i političkog sustava njihove zemlje (Rigg Eastman, i Golobic, 2003).

Prema Nicholson (2007:7), spona između sporta i medija odnosi na vezu između sporta i medijske industrije generalno, na vezu između sporta i specifične medijske grane kao što je televizija, na vezu između sporta i zaposlenika kao što su sportski novinari te na posljétku na način na koji je sport prezentiran u pojedinim medijima kao što su npr. radio-prijenosi ili novinski članci. Kako jača ta spona, količina sportskih prijenosa se povećava kao i marketinška važnost sporta za medije.

Mediji su transformirali sport iz amaterskih težnji ka hiper-komercijaliziranoj industriji, dok je sport medijima privukao masovnu publiku i reklamne prihode (Nicholson, 2007:10). Sukladno navedenom, možemo zaključiti da mediji imaju jednaku korist od sporta kao što sport ima od medija.

3. POLITIZACIJA SPORTA

Prema Lipicer i Maksuti (2010:149), politika se shvaća kao:

1. mehanizam borbe za vlast; sredstvo postizanja osobnih ciljeva;
2. javno interesno djelovanje vlasti čiji je cilj ostvarivanje javnog interesa ili rješavanje problema zajednice;
3. institucionalna struktura vlasti u kojoj se država smatra hijerarhijskim oblikom autoriteta na nekom teritoriju.

Nije jednostavno objasniti vezu između sporta i političkih procesa. Politika i sport neraskidivo su povezani. U jednu ruku, politika financira sport a u drugu, rado viđeni sportaši uvijek su dobro došli u propagiranju politike pa ih tako često možemo vidjeti na velikim političkim manifestacijama kao što su predizborne kampanje, reklamni spotovi, javna iskazivanja podrške određenom političkom kandidatu i sl.

Coakley (2015:434-440), navodi nekoliko razloga za uplitanje politike u sport od kojih navodimo nekolicinu: vlade se često miješaju u sport kako bi promovirale zdrav način

života među građanima. Istovremeno, političari koriste međunarodni sport kako bi uspostavili nacionalni legitimitet u internacionalnim pitanjima te često vjeruju kako osvajanje medalja poboljšava njihovu sliku u svijetu. Vlade se upliću u sport radi promicanja određenih političkih vrijednosti među građanima neke države, i na kraju, u pokušajima da zadrže svoju legitimnost političari često koriste sportaše, timove i određeni sport kako bi ih građani što bolje prihvatili.

Prema Žugiću (2000), tri su značajke odnosa politike i sporta:

- 1) degradacija sporta – sport je sredstvo politike koje služi za ostvarivanje političkih ciljeva;
- 2) degradacija politike – politički ciljevi ostvaruju se posredstvom sporta;
- 3) sport služi kao "ispusni ventil" i kompenzacijsko sredstvo ostvarivanja njemu nametnutih ciljeva.

Prema Mester (1995), miješanje politike u sport najčešće je nenametljivo ili u najmanju ruku neprimjetno već i zbog same prirode sporta.

Da su sport i politika međusobno povezani pokazuje i činjenica kako se sport koristi za mobilizaciju masa u različite svrhe – pobjede na izborima, referendumima, za ratnu propagandu, itd. (Ristić, 2013).

Tako je i prvi predsjednik Hrvatske, Franjo Tuđman izjavio kako je sport nastavak rata drugim sredstvima (Bartoluci, 2013). Godine 1993. Tuđman mijenja ime najpopularnijeg hrvatskog nogometnog kluba Dinama u Croatia. Takvim potezom želio je odmaknuti novonastalu državu od komunističke ideologije te se više približiti socijalističkom režimu. Međutim, promjena imena pravi je pokazatelj toga kako se gube politički poeni. Smrću prvog hrvatskog predsjednika klubu je ponovno vraćeno ime Dinamo.

Prema Jarvieu (2006:67), politika sporta više ne govori o tome kako se sport reflektira na određeni politički sustav, nego treba li se sport sagledati kao određeni skup vrijednosti ili kao socijalni pokret ili praksa.

Sport se također koristi kao sredstvo skretanja pažnje na neki politički događaj. Tako su za vrijeme Olimpijskih igara u Pekingu puštane udarne vijesti zapadnih medija koje su prenosile prosvjede u tibetskim gradovima protiv kineske vlasti zbog kršenja ljudskih

prava. Još jedan primjer kako je politika iskoristila sport su i Olimpijske igre u Seoulu tijekom kojih je oporba organizirala prosvjede pokazujući kako je vladajući režim organizirao Olimpijske igre samo da bi svijetu pokazao svoje "ušminkano lice."

Da su sport i politika neraskidivo povezani dokazuje i činjenica da su skoro sve Olimpijske igre bile povezane sa nekim određenim političkim problemima, što je vrlo često rezultiralo bojkotom Igara. Tako su na primjer Sjedinjene Američke Države i njihovi saveznici bojkotirali Olimpijske igre u Moskvi 1980. godine zbog Sovjetske vojne intervencije u Afganistanu. Naravno, četiri godine nakon toga Sovjetski Savez sa svojim saveznicima odlučuje bojkotirati Olimpijske igre u Los Angelesu. Najtragičniji dokaz povezanosti i miješanja politike u sport jesu Olimpijske igre u Münchenu 1972. godine na kojima su palestinski teroristi ušli u olimpijsko selo te ubili dvojicu izraelskih sportaša. Devetoricu su uzeli kao taoce, no na žalost nakon neuspjele akcije spašavanja i oni su ubijeni.

Prema Cashmoreu (2000:350), sport privlači pažnju na pojedini problem, pronosi međunarodne poruke te povremeno olakšava ili pogoršava diplomatske odnose.

Ristić (2015) smatra kako efekti upotrebe sporta u političke svrhe mogu u potpunosti biti ostvareni samo u društvima bez duge demokratske tradicije, sa niskom političkom kulturom i u društvima sa velikim postotkom neobrazovanog stanovništva.

4. DRUŠTVENI UTJECAJ SPORTA

"Sport ima moć promijeniti svijet. Ima moć inspiracije, ima moć ujediniti ljude na način na koji malo šta može. Govori mladima jezikom koji oni razumiju. Sport može stvoriti nadu, tamo gdje je nekada bio jedino očaj. Moćniji je nego vlade u rušenju rasnih barijera." Tako je sport opisao bivši predsjednik Južne Afrike, Nelson Mandela te na sebi svojstven način prikazao povezanost sporta sa svim sferama društvenog života (Coakley, 2015:428).

Sport je oduvijek bio dio kulture društva, pa tako razvoj društva prati i razvoj sporta. Današnja istraživanja u sociologiji sporta pokazuju kako je sport jedna od temeljnih društvenih institucija, neodvojiv od strukture društva i institucija obitelji, gospodarstva, medija, politike, obrazovanja, religije i sl. (Perasović i Bartoluci, 2007:2).

Prema Bartoluci (2010:563), sport je sastavni dio našeg svakodnevnog života i kao takav nezamjenjiva društvena institucija. Možemo ga čak smatrati kulturnim i društvenim fenomenom.

Također Jackson i Haigh (2008:352) tvrde kako je u konačnici sport sve više i neraskidivo povezan sa multidimenzionalnom matricom kulturnih, ekonomskih, ekoloških i političkih sfera u suvremenom društvu.

Sport se također koristi i kao svojevrsni "društveni sigurnosni ventil za postojeće društvene tenzije i frustracije" ali i kao "društveni kompenzacijski mehanizam za postojeće deficite u drugim, životno puno značajnijim područjima" pružajući tako sudionicima sportskih događaja stanovitu "nadoknadu deficita demokratske participacije" u važnim društvenim pitanjima (Vrcan, 1990:123).

Isto tako prema Vrcan (2003), složena narav sporta ponajprije se izražava u istodobnoj prisutnosti homogenizirajućeg i antagonizirajućeg društvenog potencijala u njemu; sport izrazito pogoduje povezivanju različitih skupina, nacija i kultura ali se u njemu i u vezi s njime često pojavljuje raznovrsno nasilje koje ima suprotan učinak.

Sličnog je razmišljanja i Zoran Žugić (2000) koji je u svojoj knjizi *Sociologija sporta* napisao kako je sport društveni fenomen koji iskazuje konfliktna stanja dok su još u početnom stadiju. Također smatra da bi staro olimpijsko pravilo "važno je natjecati se, a ne pobijediti" trebalo promijeniti u "dobro je natjecati se, a još je bolje pobijediti."

Sport naravno ovisi o dominantnoj kulturi i vrijednostima određenog društva. On je dio kulture društva, ljudska tvorevina koja se mijenja paralelno s društvom u cjelini. S obzirom na tu činjenicu ne čudi podatak da baš streljaštvo slovi kao jedan od najstarijih sportova u Hrvatskoj ali i svijetu. U bivšoj Jugoslaviji svi učenici osnovnih škola morali su položiti predmet "Općenarodna obrana i društvena samozaštita" čiji je sastavni dio bilo, između ostalog, i gađanje iz puške. Stoga možemo zaključiti da je streljaštvo sport koji je kulturološki vezan za ove prostore (Draženović, 2015: 3).

4.1. Streljaštvo

Streljaštvo je natjecateljski sport koji razvija umijeće pogađanja pokretnih i nepokretnih meta korištenjem različitih vrsta oružja. Specifičnost streljaštva leži u činjenici da se svaki natjecatelj natječe autonomno od ostalih natjecatelja. Dakle, ono što strijelcu stoji na putu do vrhunskog rezultata nije drugi natjecatelj već sama psiha strijelca. Streljaštvo je jedan od najstarijih sportova u Republici Hrvatskoj ali i svijetu. Podaci o natjecanjima datiraju još iz 15.stoljeća.

Streljaštvo spada u red tzv. malih sportova koji nisu zanimljivi širim navijačkim masama i medijima. Strijelci su vrlo rijetko predmet transfera (za razliku od nogometa npr.), na natjecanjima nema službenih uniformi (osim kada se radi o nastupu za reprezentaciju), natjecanja medijski nisu previše popraćena (kao što su npr. rukometne utakmice) te se sportaši rijetko mogu nazvati "profesionalcima" budući da su plaće izuzetno rijetka pojava (Draženović, 2015: 4).

Dobar pokazatelj raširenosti streljaštva u Republici Hrvatskoj je podatak o broju klubova. Naime, u Hrvatskoj postoji 198 registriranih streljačkih klubova/društava raspoređenih u 21 županiju.

Strijelci se po disciplinama dijele u dvije kategorije, mušku i žensku. S obzirom da u streljaštvu postoji velik broj disciplina, u tekstu smo se bazirali na dvije, za ovaj rad najvažnije: zračni pištolj i zračna puška.

Svake godine održava se svečanost proglašenja najboljih strijelaca Hrvatske. Prema službenim podacima Hrvatskog streljačkog saveza iz proteklih 8 godina, disciplinom 'zračna puška žene' apsolutno dominira Snježana Pejčić dok disciplinom 'zračni pištolj žene' dominiraju Vlatka Pervan i Marija Marović. U muškoj konkurenciji u disciplini 'zračna puška' najbolji su Petar Gorša i Borna Petanjek dok su u disciplini 'zračni pištolj' najbolji Vlado Cindrić i Saša Špirelja.

Tablica 1. Lista najboljih strijelaca (puška/pištolj) proteklih 8 godina

Zračna puška	Zračni pištolj
2007	
Snježana Pejčić	Vlatka Pervan
Petar Gorša	Vlado Cindrić
2008	
Snježana Pejčić	Marija Marović
Petar Gorša	Saša Špirelja

2009	
Snježana Pejčić	Marija Marović
Petar Gorša	Vlado Cindrić
2010	
Snježana Pejčić	Marija Marović
Ivan Hižak	Saša Špirelja
2011	
Snježana Pejčić	Vlatka Pervan
Bojan Đurković	Saša Špirelja
2012	
Snježana Pejčić	Marija Marović
Petar Gorša	Ante Krišto
2013	
Snježana Pejčić	Marija Marović
Borna Petanjek	Željko Posavec
2014	
Snježana Pejčić	Vlatka Pervan
Borna Petanjek	Uroš Kačavenda

Što se rezultata tiče, bazirat ćemo se na rezultatima sa Olimpijskih igara i to rezultatima Jasne Šekarić koja gađa iz zračnog pištolja i koja je pet puta osvojila olimpijsku medalju, postavila hrvatski i srpski državni rekord, izjednačila svjetski rekord, koja posjeduje više od 100 medalja sa velikih natjecanja, nekoliko puta proglašavana je za najboljeg strijelca i sportaša godine te ju je Međunarodna streljačka federacija proglasila za najboljeg strijelca 20. stoljeća. Također, bazirat ćemo se na analizi rezultata Snježane Pejčić koja gađa iz zračne puške te je osvojila brončanu medalju na Olimpijskim igrama u Pekingu, postavila državni rekord Hrvatske, nedavno je izjednačila svjetski rekord u Forte Benningu, a godinama je proglašavana za najboljeg strijelca države te posjeduje više od 18 medalja sa velikih natjecanja.

I na kraju, što se rekorda tiče, postoje državni i svjetski rekordi u svakoj disciplini. Navest ćemo samo dva primjera, a to su državni rekord u disciplini 'zračni pištolj žene' koji je postignut 1990.-e godine te iznosi 391 krug što je samo 2 kruga manje od trenutnog svjetskog rekorda a postavila ga je Jasna Šekarić i državni rekord u disciplini 'zračna puška žene' koji je postignut ove godine u travnju te iznosi 420, 8 krugova a postavila ga je Snježana Pejčić.

Tablica 2. Državni rekordi u disciplinama zračna puška i zračni pištolj

Zračna puška (muški/žene)	
626,8	Borna Petanjek
420,3	Snježana Pejčić
Zračni pištolj (muški/žene)	
584	Saša Špirelja
391	Jasna Šekarić

5. DRUŠTVENA ULOGA SPORTA U BIVŠOJ JUGOSLAVIJI I DANAS

Kako bismo što bolje razumjeli sve navedeno u radu, u ovom poglavlju bazirat ćemo se na kontekstu u kojem su odrasle Jasna Šekarić i Snježana Pejčić te ćemo objasniti zašto smo očekivali da će se nešto promijeniti unutar 20 godina. Izradi ovog rada pristupili smo sa idejom kako je streljaštvo i dalje mali sport i da se to nije mijenjalo u protekla dva desetljeća, no društveno-političke okolnosti u navedenom vremenu iz temelja su se promijenile. Upravo iz tog razloga potrebno je detaljnije opisati sport u bivšoj Jugoslaviji i danas.

Sport je bio snažan faktor društvene integracije u bivšoj Jugoslaviji. Tako je Ivan Đorđević, antropolog sa Sveučilišta u Beogradu, izjavio je kako su kolektivni sportovi u Jugoslaviji služili, pored ostalog, i da pokažu kako je moguće uspješno razvijati multietničko i multikulturno društvo pod socijalističkom idejom, odnosno da koncept bratstva i jedinstva funkcionira. Drugim riječima, to bi značilo da je sport služio kao sredstvo povezivanja društva s politikom (Krivokapić, 2014).

Jugoslavija je iznjedrila brojne sportske velikane koji su svojim rezultatima i sportskim dostignućima proslavili zemlju. Dobar pokazatelj razvijenosti sporta u bivšoj Jugoslaviji je i podatak o broju osvojenih medalja na Olimpijskim igrama. Za ilustraciju samo, na Olimpijskim igrama u Seoulu 1988. godine jugoslavenski sportaši osvojili su 12 medalja i to 3 zlata, 4 srebra i 5 bronci.

Zimske Olimpijske igre 1984. godine u Sarajevu bile su prestižan projekt koji je ciljano simbolizirao i stabilizirao jugoslavenski uspjeh. S obzirom na lošu financijsku pozadinu,

ove igre s pravom su opisivane kao glavni projekt koji je produžio postojanje Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (Rohdewald, 2011:389).

Što se Hrvatske tiče, sport je oduvijek igrao vrlo značajnu ulogu. Hrvatska je nakon osamostaljenja sport pokušala iskoristiti kao svojevrsni prozor u svijet, kako bi u tome svijetu postala što "vidljivija" (Bartoluci, 2013).

Da se u Jugoslaviji ulagalo sport pokazuje i činjenica da je Jasna Šekarić tijekom svojih priprema trenirala u streljani koja je bila u vlasništvu njezina tadašnjeg kluba "Gradskog streljačkog kluba Osijek 1784" te je imala dobre uvjete za pripremu. Nasuprot tome, Snježana Pejčić je tijekom svojih priprema trenirala u streljani koja nije bila u vlasništvu njezina kluba i u kojoj primjerice nije bilo sanitarnog čvora.

Nasuprot tome nalazimo podatke da je Jasna Šekarić trenirala s neispravnim oružjem što je znatno otežavalo njezine pripreme. U prilog tome govori i naslov članka iz novina: *"Neispravnim pištoljem do zlata!"* u kojem je tadašnji trener Jasne Šekarić, Zvonimir Kovačević izjavio: *"Mislim da je nedopustivo da svjetska rekorderka i svjetska prvakinja odlazi na Olimpijske igre sa neispravnim pištoljem."*

6. ŽENE U SPORTU

Prema Rohdewaldu (2011:392), skoro bez iznimke, pitanje spola je "rupa" u svim vremenskim epohama.

Pojam "žene u sportu" često je tema brojnih rasprava i diskusija. Vrlo smo često nalazili na neodobravanje ili čak omalovažavanje rezultata postignutih u kategorijama žena. Možemo reći da je masovnije učešće žena u sportu relativno novija pojava. U vrhunskom sportu žene prvi put sudjeluju poslije Prvog svjetskog rata, dok su se na Olimpijskim igrama u Parizu 1900. godine pojavile samo u pojedinim sportovima, i to na tenisu na travi i u golfu.

Prema Cashmoreu (2000:168), golf se smatrao sportom koji je prikladan za žene, pogotovo za dame: zahtijevao je minimalne fizičke napore te su žene sudjelovale potpuno obučene. Elegancija zamaha činila je sportašice ugodnije muškom oku: od žena se nije očekivalo da izvode udarac s jačinom. Isti je slučaj bio i s tenisom.

Povijesno gledajući, žene se stavljalo u podređenu poziciju naspram muškaraca. Sistematično su isključivane sa visokih pozicija i elitnih poslova, od njih se očekivalo da organiziraju svoj život u okviru doma ili privatnih prioriteta dok su se muškarci zapošljavali u sferama industrije i trgovine. Tradicionalno, žene su poticane da potraže posao ali samo kratkoročno: žene bi trebale težiti udaji, rođenju djece i podizanju obitelji (Rowe, 1999:177).

Da su žene manje zastupljene dokazuje i podatak o manjem postotku sportašica u federacijama i klubovima u odnosu na sportaše. Osim Olimpijskih igara i pojedinih sportskih susreta kao što je npr. Dijamantna liga, sportašice jedva da se mogu vidjeti na televizijskim prijenosima. Pa tako Bodin i Heas (2002) smatraju da u svijetu sporta i sportskih medija kojima dominiraju muškarci, sportašice teško mogu ostvariti priznanje.

Neke zemlje poduzele su mjere za unapređenje ženskog sporta te zakonske odredbe kako bi se ženama osiguralo više prostora u svijetu sporta. Na takve se mjere u Francuskoj gleda kao na dio daljeg pokreta "pozitivne diskriminacije".

Provedena su i brojna istraživanja s ciljem utvrđivanja društvene percepcije sportašica. Jedno od tih istraživanja proveli su i Heywood i Dworkin (2003) koji su američkim srednjoškolicima pokazali sliku nogometašice Brandi Chastain koja se sprema šutirati loptu koja dolazi prema njoj. Ispitanici su opisali da izgleda "sportski", "moćno" i "talentirano". I učenici i učenice izjavili su kako se dive njezinom sportskom duhu i da im se sviđa njena samouvjerenost (Daniels i Wartena, 2011:5).

Za krivu percepciju sportašica nije krivo samo društvo. Tijekom proteklih nekoliko godina časopisi za muškarce počeli su objavljivati brojne slike sportašica u bikinijima, na primjer, natjecateljica auto-utrka Danica Patrick i golfer Natalie Gulbis u časopisu *FHM* te odbojkašica na pijesku Misty May i plivačica Dara Torres u časopisu *Maxim* (Daniels i Wartena, 2011:7).

Prema Danielsu i Wartenu (2011:8), sportašice čija atraktivnost privlači veću pažnju nego njihov sportski duh smatraju se manje talentiranima, manje agresivnima te manjim heroinama od onih sportašica čiji sportski duh privlači više pažnje.

Riordan i Krüger (1999:123) smatraju kako nejednak tretman žena u sportu nije vidljiv samo kroz činjenicu da se žene kontinuirano isključuje sa visokih pozicija i iz sustava

edukacije i amaterskog sporta nego također je vidljiv kroz činjenicu da se vješte sportašice ozbiljno ograničava u njihovim pokušajima da izgrade profesionalnu karijeru.

Mediji igraju značajnu ulogu u percepciji žena u sportu. Spolni stereotipi postaju vidljivi kroz način na koji se sportaši i sportašice prezentiraju. Prema Riordan i Krüger (1999), muška dominacija u medijima vidljiva je kroz činjenicu da su sadržaji i oblik sportskih reportaža prilagođeni interesima muške publike.

Zanimljivo je kako su u antičkoj Grčkoj i Rimu žene sudjelovale u lovu, jahanju, plivanju i trčanju, a ipak im nije bilo dozvoljeno da se natječu te u nekim slučajevima niti da prate natjecanja. Prema Rowe (2004), ženama je dodjeljivana uloga gledateljica i „outsajdera“.

Unatoč svemu, sport nudi ženama mogućnost za slobodu te za promjenu postojećeg sustava socijalne nejednakosti.

Također prema Riordan i Krüger (1999), kulturalne studije pokazuju kako žene reagiraju na mušku dominaciju u sportu, demonstriraju kako sport igra vrlo važnu ulogu za žene i djevojke, unatoč tome sudjeluju li one zaista u njemu ili ne.

Tako je i Frank Kew (1997:126) u svojoj knjizi *Sport - Social Problems and Issues* napisao kako mnoge žene osjećaju da, unutar područja sporta, nisu diskriminirane, da imaju bogat i raznolik sportski život te da nisu iskusile ograničavanje od strane muškaraca.

7. MATERIJALI I METODE

U svrhu prikupljanja podataka potrebnih za provjeru hipoteza provedeno je kvalitativno istraživanje. Unutar tog istraživanja korištene su sljedeće metode: metoda analize slučaja (*case study*), metoda intervjua, metoda analize diskursa.

7.1. Metoda analize slučaja (*Case study*)

Studija slučaja predstavlja jednu od vrsta kvalitativnih metoda istraživanja. Razlikuje se od ostalih vrsta po tome što podrazumijeva intenzivnu analizu te opis pojedinačne jedinice ili sustava povezanog prostorom i vremenom (Hancock i Algozzine, 2006:26).

Studija slučaja podrazumijeva intenzivno istraživanje određenog slučaja. Pri tome se pod pojmom 'slučaj' misli se na specifičan primjer: organizaciju, sportsku ekipu, pojedinca.

Prema Jones i Gratton (2004), istraživanje tipa studije slučaja bazira se na argumentu da razumijevanje ljudske aktivnosti podrazumijeva kako njihov razvoj tijekom vremena, tako i okolinu i kontekst u kojima se određena aktivnost pojavljuje.

Gall (1996) navodi četiri karakteristike studije slučaja:

1. Pojave se proučavaju kroz fokusiranje na pojedinačan slučaj (pa smo se tako u ovom radu fokusirali isključivo na medalje Jasne Šekarić sa Olimpijskih igara u Seoulu i na medalju Snježane Pejčić sa Olimpijskih igara u Pekingu);
2. Svaki se slučaj istražuje u dubinu (pa smo tako za potrebe ovog rada analizirali nekoliko vrsta novina, internetske članke, intervjuirali aktere bitne za navedene događaje i sl.);
3. Pojave se proučavaju u svom prirodnom kontekstu (pa smo tako proučavali navedene uspjehe Jasne Šekarić i Snježane Pejčić kao i reakcije ljudi na njihove uspjehe);
4. Studija slučaja bazira se na perspektivi proučavanih radije nego na perspektivi istraživača (Jones i Gratton, 2004), (tijekom istraživanja stavljao se naglasak na perspektivu aktera, prvenstveno Jasne Šekarić i Snježane Pejčić, pa nam je bilo iznimno važno vidjeti na koji način one razmišljaju i percipiraju svoje uspjehe);

"Zapravo, studija slučaja podrazumijeva provođenje znanstvenog istraživanja suvremenog fenomena unutar njegovog prirodnog okruženja, korištenjem višestrukih izvora dokaza" zaključuje Yin (2003).

Studija navedenih slučajeva (medalje iz Pekinga i Seoula) služi nam kao pokazatelj koliko su i na koji način povezani politika, sport i mediji te ćemo kroz nju pokušati utvrditi percepciju malog sporta u našem društvu upravo kroz odnos sporta, medija i politike.

7.2. Metoda intervjua

Intervju se obično povezuje sa prikupljanjem kvalitativnih vrsta podataka koji odgovaraju na pitanja 'zašto' i 'kako'.

Prema Vealu (1997) postoje tri situacije u kojima je intervju korisna metoda: u situacijama u kojima je veličina populacije nedostatna za provođenje kvantitativnog pristupa, u situacijama u kojima se očekuje da će prikupljene informacije značajno varirati među ispitanicima te u situacijama kada se radi istraživački rad pa intervju može biti korišten za identifikaciju informacija koje bi se mogle koristiti za preciziranje i daljnji razvoj istraživanja.

Generalno gledajući, intervju se dijeli u četiri kategorije: strukturirani intervju, polustrukturirani intervju, nestrukturirani intervju te grupni intervju.

Strukturirani intervju vodi se po prethodno točno napisanom planu. Istraživač čita pitanja i zapisuje (snima) odgovore.

Nestrukturirani intervju provodi se bez prethodno utvrđene liste pitanja. Pitanja se oblikuju sukladno razvoju intervjua.

Polustrukturirani intervju provodi se sa unaprijed napisanim pitanjima. Razlika u odnosu na strukturirani tip intervjua je u tome što istraživač može mijenjati pitanja ili postavljati pod pitanja ovisno o tijeku razgovora.

Grupni intervju provodi se sa grupom ljudi. Interakcija između članova grupe također je izrazito bitna za dobivanje podataka.

U ovom istraživanju provedeni su polustrukturirani intervjui kako bi se s jedne strane zadržala tematska struktura a s druge strane dopustio spontani i dublji tijek razgovora s akterima. Za potrebe ovog rada provedeno je pet intervjua. Prvi je bio sa Jasnom Šekarić, drugi je bio sa njezinim bivšim trenerom Zvonimirom Kovačevićem, treći je bio sa Mirelom Skoko Čelić, bivšom reprezentativkom i klupskom kolegicom Jasne Šekarić, četvrti intervju bio je sa Snježanom Pejčić a peti sa njezinim trenerom Senom Čustom. Intervjui su provedeni u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i jedan telefonskim putem te je svaki intervju trajao između 30 i 60 minuta.

Svi su ispitanici prije provođenja intervjua bili obaviješteni o svrsi i cilju istraživanja te je od ispitanika traženo pravo na citiranje. U izjavi bile su im ponuđene tri razine zaštite privatnosti: 1. potpuna zaštita privatnosti – bez prava na citiranje ili posredno navođenje; 2. djelomična zaštita privatnosti – s pravom citiranja ili navođenja ali bez navođenja informacija koje bi omogućile jednoznačno povezivanje citata s ispitanikom; 3. bez posebne zaštite privatnosti – pravo citiranja i navođenja pod punim imenom, prezimenom te pravo objave transkripta razgovora u sklopu istraživanja. Svaki je ispitanik dobio izjavu o zaštiti privatnosti koja je trebala biti potpisana i od strane ispitanika i od strane istraživača te je svaka strana zadržala po jednu kopiju izjave. Svi ispitanici dali su potpunu autorizaciju autorici istraživanja. Svi intervjui snimani su diktafonom te su za potrebe daljnje analize napravljeni transkripti svakog intervjua.

7.3. Metoda analize diskursa

Analiza diskursa se bavi proučavanjem jezika iznad nivoa rečenice, ne zanemarujući niže nivoe (Lakić, 2009:91). Postoje različiti stilovi analize diskursa no svi se nazivaju zajedničkim imenom.

Prema Halmiju i sur. (2004), jedan od ciljeva analize diskursa jest da se odrede uloge i aktivnosti razgovora i tekstova. U jeziku ništa nije jednostavno. Razgovor i tekstovi su socijalne aktivnosti pa se tako i sama interpretacija razgovora mijenja sukladno tome s kime razgovaramo. Provedba analize diskursa uključuje i ispitivanje vlastitih pretpostavki i načina na koji mi obično zaključujemo o stvarima. To uključuje i skepticizam te razvoj analitičkog mentaliteta.

Bitno je razlikovati analizu diskursa kao cilj sam po sebi i analizu diskursa u druge svrhe. Na primjer, lingvisti analiziraju diskurs jer ih zanima diskurs sam po sebi, no međutim neki drugi znanstvenici analiziraju diskurs kako bi saznali nešto o drugim aspektima ljudskog života. Tako je u ovom konkretnom radu korištena analiza diskursa upravo kako bismo saznali da li se 1988. godine pridavala veća pažnja sportu i sportskim rezultatima nego što je to bio slučaj 2008. godine te imaju li politika i mediji danas značajniji i veći utjecaj na sport nego što su imali 1988. godine.

Za potrebe ovog rada provedena je analiza diskursa na tri razine: medijski diskurs, politički diskurs te diskurs aktera.

Unutar medijskog i političkog diskursa analiziran je dnevni tisak iz 1988. godine te 2008. godine (*Sportske novosti, Večernji list, Glas Slavonije, Vjesnik, 24 sata, Jutarnji list* te časopisi *Strelac, Streljaštvo* i *HOO*), također su analizirani novinski članci u elektronskom obliku (*Rijeka danas* i *Slobodna Dalmacija*).

Unutar diskursa aktera analizirano je pet već navedena intervjua (*Jasna Šekarić, Zvonimir Kovačević, Mirela Skoko Čelić, Seno Čusto* te *Snježana Pejčić*). Također su analizirane izjave aktera koje su se pojavljivale u navedenim izvorima.

8. HIPOTEZE

Odnos sporta, medija i politike višeznačan je i vrlo kompleksan. U današnje vrijeme mogli bismo sa velikom sigurnošću reći kako je veza između navedena tri pojma neraskidiva.

S obzirom na navedenu činjenicu, odlučili smo ovim istraživanjem provjeriti u kojoj mjeri su povezani navedeni pojmovi te mijenja li se stupanj njihove povezanosti s vremenom.

Pa smo tako pretpostavili da je taj trokut između sporta, medija i politike jače izražen danas nego što je to bio slučaj 1988. godine ali isto tako da se 1988. godine više pažnje pridavalo samom sportu i sportskim rezultatima nego 2008. godine.

Pa tako glavna hipoteza glasi: godine 1988. više se pažnje pridavalo samom sportu i sportskim rezultatima, bez političkih konotacija, nego što je to bio slučaj 2008. godine.

Postavili smo i pomoćnu hipotezu koja glasi: mediji i politika imali su veći utjecaj na sport i sportske rezultate 2008. godine nego što su imali 1988. godine.

U istraživanju smo se bazirali isključivo na dva sportska događaja, a to su Olimpijske igre u Seoulu 1988. godine na kojima je Jasna Šekarić osvojila zlatnu i brončanu medalju te Olimpijske igre u Pekingu 2008. godine na kojima je Snježana Pejčić osvojila brončanu medalju.

9. REZULTATI I RASPRAVA

Jasna Šekarić rođena je 17. prosinca 1965. godine u Beogradu. S obzirom da joj je otac bio vojno lice često su selili. Tako je Jasna s nepunih pet godina doselila u Osijek gdje je završila osnovnu i srednju školu i gdje se, između ostalog, počela baviti streljaštvom. Godine 1985. osvaja Europsko prvenstvo u Osijeku. Godinu dana nakon toga postaje seniorska prvakinja Jugoslavije te dvije godine nakon toga osvaja i titulu svjetske prvakinje. Na svoje prve Olimpijske igre u Seoulu odlazi 1988. godine. U Osijek se vraća sa dvije medalje – zlatom u disciplini zračni pištolj te broncom u disciplini malokalibarski pištolj. Od tada do danas nastupala je na svim Olimpijskim igrama te je osvojila kvotu i za Olimpijske igre u Riu. Od početka profesionalne karijere Jasna Šekarić je osvojila sva najvrjednija odličja, postavila je dva rekorda te jedan izjednačila (hrvatski, srpski te svjetski), dva puta je dobila zlatnu značku sporta, tri puta bila proglašavana za najboljeg strijelca godine te ju je Međunarodna streljačka federacija proglasila za najboljeg strijelca 20.stoljeća. Također je nedavno uvrštena među 10 najboljih sportaša svijeta po broju odlazaka na Olimpijske igre.

Tablica 3. Sve medalje Jasne Šekarić

MEDALJE	zlat	srebro	bronca
Olimpijske igre	1	3	1
Svjetska prvenstva	3	1	-
Finala svjetskih kupova	6	3	1
Svjetski kup	37	14	10
Europsko prvenstvo	5	2	5
Mediteranske igre	4	1	3
TOTAL	100		

Snježana Pejčić rođena je 13. srpnja 1982. godine u Rijeci. Streljaštvom se bavi od svoje 15.godine. Godine 2009. osvaja Europsko prvenstvo u Pragu a šest godina nakon toga i svjetski kup u Changwonu i to u dvije discipline – zračna puška i malokalibarska puška ležeći. Godine 2008. odlazi u Peking na svoje prve Olimpijske igre te se u Rijeku vraća sa osvojenom brončanom medaljom u disciplini zračna puška. Snježana je nastupala i na Olimpijskim igrama u London te je također osvojila kvotu za Olimpijske igre u Riju. Od početka svoje profesionalne karijere pa do danas osvojila je skoro sva odličja na velikim i

važnim natjecanjima, zadnjih devet godina slovi kao najbolji strijelac Hrvatske u svojoj disciplini, postavila je hrvatski rekord te je nedavno izjednačila i svjetski rekord. Snježana je također ušla u povijest i kao prva hrvatska sportašica koja je osvojila odličje na ljetnim Olimpijskim igrama. Zanimljivo je i da je ona prvi sportaš uopće kojem je na Olimpijskim igrama u Pekingu dodijeljena medalja.

Tablica 4. Sve medalje Snježane Pejčić

MEDALJE	zlat	srebro	bronca
Olimpijske igre	-	-	1
Svjetska prvenstva	-	1	-
Finala svjetskih kupova	1	-	1
Svjetski kup	3	4	4
Europsko prvenstvo	1	2	1
TOTAL	19		

Kao što smo već naveli, u ovom radu bazirati ćemo se na zlatnoj medalji Jasne Šekarić iz Seoula te na brončanoj medalji Snježane Pejčić iz Pekinga. Navedeni slučajevi sociološki su interesantni iz nekoliko razloga.

Prvi razlog je taj da je streljaštvo mali sport koji ne plijeni medijsku pažnju osim u slučajevima vrhunskih rezultata kao što su navedeni slučajevi. S obzirom da je danas gotovo nemoguće govoriti o društvenom značenju sporta izvan trokuta: „sport, mediji i politika“, tokom ovog istraživanja promatrali smo koliko se pažnje pridavalo Jasni Šekarić u trenutku osvajanja olimpijske medalje a koliko se pažnje 20 godina kasnije pridavalo Snježani Pejčić nakon osvajanja njezine olimpijske medalje. Sukladno navedenom, analizirali smo sljedeće medije: za Olimpijske igre u Seoulu 1988. godine – *Glas Slavonije*, *Sportske novosti*, *Večernji list*, *Vjesnik*, časopise *Strelac* i *Streljaštvo*, te za Olimpijske igre u Pekingu 2008. godine – *24 sata*, *Glas Slavonije*, *Jutarnji list*, *Slobodna Dalmacija*, *Rijeka Danas*, *Sportske novosti* te časopis *HOO*. Analizom navedenih medija dobiveni su sljedeći podaci: godine 1988. o Jasni Šekarić napisano je 50 članaka dok je 2008. godine o Snježani Pejčić napisano 36 članaka. Također o uspjesima Jasne Šekarić pisalo se u rasponu od 24 dana dok se o uspjehu Snježane Pejčić izvještavalo u rasponu od 18 dana. Međutim, razlika u broju članaka i broju dana može se pripisati činjenici da je Jasna

Šekarić te godine na Olimpijskim igrama osvojila dvije medalje – zlato i broncu, dok je Snježana osvojila jednu – brončanu. Ukoliko izdvojimo samo članke u kojima se izvještavalo o osvojenoj zlatnoj medalji Jasne Šekarić u Seoulu, tada bismo govorili o 36 članaka što je zapravo jednako broju članaka koji su napisani 2008. godine o Snježani Pejčić.

Drugi razlog je taj da streljaštvo također plijeni i vrlo malo pažnje od strane političara i moćnih pojedinaca. Već smo napomenuli u prethodnim poglavljima kako pojedinci ili čak cijele korporacije često koriste sportaše u svrhu ostvarivanja osobnih ili političkih ciljeva. Stoga nas je zanimalo i koliku su pažnju političari pridavali sportskom uspjehu 1988. godine a koliku 2008. godine. Tako smo ispitanicima postavili isto pitanje: *"Da li je na dočeku bio netko od političara ili osoba s političke scene?"* Na navedeno pitanje dobili smo skoro pa identične odgovore.

Jasna Šekarić odgovorila je: *"Nitko od političara nije bio na dočeku i nisam bila odlikovana. Za vreme Jugoslavije stranke nisu bile aktualne kao danas i nije ih bilo mnogo te zato nisu imali potrebu za promociju sebe, to je pomodarstvo današnjice."*

Na isto to pitanje Snježana Pejčić odgovara: *"Ne, meni i bolje, meni sport i politika koliko god to profesor povijesti sporta na KIF-u govorio da je to povezano, ja to odmičem jedno od drugog."*

No, ovdje se pojavljuje jedna vrlo zanimljiva činjenica. Tri godine nakon osvajanja olimpijske medalje Snježana potpisuje ugovor s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske prema kojem je ona u radnom odnosu a njezin jedini posao je da trenira i nastavi ostvarivati vrhunske rezultate. Zanimalo nas je da li je ovaj pothvat povezan na bilo koji način sa političkom scenom. Najbolji odgovor dala je Snježana sama: *"Ne, nikakva politička konotacija."* Slična stvar dogodila se i u slučaju Jasne Šekarić. Naime, nakon osvajanja olimpijskih medalja u Seoulu, Jasna dobiva ponudu od beogradskog kluba *Crvena zvezda* da za 40 000 tadašnjih maraka potpiše za njih ugovor na dvije godine. Navedenu situaciju najbolje opisuje izjava njezinog bivšeg trenera Zvonimira Kovačevića: *"Jednostavno da ne kažem da je grad Osijek njoj mogao ponudit nešto više od onoga što je ona imala ovdje, mislim da nije. Jer da je mogao, možda bi i ponudio. Ali ona nije ucjenjivala nikoga, ona je jednostavno otišla. Crvena zvezda u Beogradu je očito bila puno jači klub koji je puno više njoj mogao osigurati nekakvih novaca ili privilegija, ne znam"*

čega. I ona je jednostavno otišla, mislila je da je to za njenu karijeru bolje, tako da je tu bila neka priča."

Treći razlog zbog kojeg nam je ovaj slučaj zanimljiv jesu i uvjeti u kojima su ove dvije vrhunske sportašice trenirale i pripremale se za važna natjecanja. Da su uvjeti za rad izuzetno bitni za vrhunski rezultat slažu se i treneri Zvonimir Kovačević – bivši trener Jasne Šekarić, te Seno Čusto – trener Snježane Pejčić. Koliko su materijalni uvjeti važni najbolje opisao Seno Čusto: *"Pa normalno, svakako da su presudni. Jer ako vi imate uvjete za rad i ne morate razmišljati o nekim stvarima onda se možete posvetiti samo treninzima i to je puno lakše i puno brže dođe do uspjeha. A ovako morate razmišljati i o materijalnim uvjetima, o drugim stvarima što bi se trebalo što prije riješiti. Tako da treba i sami sportaši i trener da se posvete što više treninzima, kako bi se postigao što bolji rezultat i uspjeh."*

Istog je mišljenja i bivša reprezentativka i klupska kolegica Jasne Šekarić, Mirela Skoko Čelić: *"Pa, mislim da svatko mora imati one minimalne uvjete. Znači, moraš imati mjesto gdje ćeš trenirati, taj neki svoj mir, neki rad okoline oko tebe. Ja pretpostavljam da svatko ima te neke minimalne uvjete da bi mogao nastupati. Međutim za neki dodatni rad možda trebaju i uvjeti koji neki sebi klubovi i pojedinci ne mogu priuštiti i sredina im ne može priuštiti. U ondašnje vrijeme je za mene bio SCAT uređaj recimo jedan od jako naprednih elemenata do kojih sam jako teško došla, tek možda posljednju Olimpijadu da sam uspjela nešto na tom raditi."*

Jasna je prije odlaska u Seoul trenirala u Osijeku te su prema riječima njezina trenera imali dobre uvjete za treniranje. Nasuprot tome, Snježana je trenirala u streljani koja nije dobro opremljena za njezine treninge. Nakon osvojenih medalja situacija se nije značajno promijenila. Jasnu Šekarić, dvije godine nakon Seoula, kupio je klub *Crvena zvezda* za 40 000 nekadašnjih njemačkih maraka. Iako su joj obećani bolji uvjeti za treniranje, Jasna danas trenira u streljani koja nije vlasništvo njezina kluba, budući da nemaju vlastitu streljanu, ona i članice njezine ekipe, primorane su trenirati u tuđoj streljani. Prema riječima Zorane Arunović, reprezentativke Srbije, zimi je nemoguće trenirati jer razlika između vanjske temperature i temperature u streljani iznosi svega nekoliko stupnjeva. Situacija se nakon Olimpijski igara nije promijenila na bolje niti za Snježanu Pejčić. Iako joj je obećana novčana nagrada i nova streljana za pripreme za sljedeća velika natjecanja to se nije ostvarilo te je i dalje bila primorana trenirati u streljani u kojoj je u garderobi urušen strop, vlaga se skupila po zidovima, skupa streljačka odijela postala su neupotrebljiva zbog

plijesni, nije bilo vode niti sanitarnog čvora a prije koji mjesec isključena im je i struja. Navedena situacija nedavno je riješena nakon dugogodišnje borbe ali i to samo privremeno. Pa tako i trener Snježane Pejčić, Seno Čusto kaže: *"Pa tako je dogovoreno da je privremeno rješenje. Međutim, ja čisto sumnjam da će nam grad naći novi prostor za našu streljanu."*

Nemoguće je ne dotaknuti se i teme odlikovanja i nagrađivanja sportaša. Svima je poznato da se sportaši nagrađuju za ostvarene vrhunske rezultate. Pa je tako npr. skijašica Mikaela Shiffrin za osvojenu titulu Snježne kraljice na Sljemenu osvojila je i 46 000 eura što je jedna od najvećih nagrada u Svjetskom skijaškom kupu. Možemo navesti i primjer poznate atletičarke Sandre Perković koja je za osvojenu Dijamantnu ligu osvojila i 40 000 dolara. U streljaštvu je situacija obrnuta. Jedan strijelac koji osvoji npr. Grand Prix Belgrade (koji je međunarodno ugledan turnir), kao nagradu dobiva 500 eura što je u usporedbi sa ranije navedenim nagradama simboličan iznos. Za osvojena velika natjecanja poput Olimpijskih igara, strijelci dobivaju samo ono što im po zakonu pripada. Pa tako niti Jasna niti Snježana nisu bile odlikovane ni posebno nagrađene za osvojene medalje na Olimpijskim gramama. Tako i sama Snježana kaže: *" Osim ovih novčanih što nam pripada zakonom, svi mi medaljaši smo dobili nagradu Franjo Bučar te od Vlade i Grada nagrada koja nam ide po zakonu."*

Četvrti razlog zbog kojeg nam je ovaj slučaj posebno zanimljiv jest i društvena percepcija navedenih uspjeha. S obzirom da je, kako smo već ranije napomenuli, streljaštvo mali sport nepoznat širim navijačkim masama, proučili smo i kako je društvo percipiralo navedene uspjehe, odnosno koliko su navedeni uspjesi doveli do popularizacije već spomenutih sportašica te samog sporta. Sukladno analiziranim podacima i podacima dobivenim od strane samih aktera, možemo zaključiti da je osvajanje olimpijske medalje dovelo do povećanja popularnosti i u slučaju Jasne Šekarić i u slučaju Snježane Pejčić.

Pa tako Jasna kaže: *"Ja kad se predstavljam je dovoljno da kažem ja sam olimpijski pobjednik i sve ono drugo što ja kažem i svetski sam prvak i europski mu dođe ko ono ma dobro dobro, kao, dobro je ti si olimpijski šampion i nema dalje priče."*

U sličnoj je situaciji i Snježana: *"Da, ideš gradom i onda te zaustave i čestitaju ti, ljudi su divni. To ti je to, budu Igre i pojaviš se na televiziji i onda te svi znaju bez obzira što si osvojio prije ili u mom slučaju poslije."*

U prijašnjim poglavljima govorili smo i o ženama u sportu te o samoj percepciji žena kao sportašica. Nemoguće je ne zapitati se postoji li povezanost između spola i medijske zastupljenosti sportaša, odnosno sportašica. Zanimalo nas je da li bi Jasna i Snježana dobile istu količinu medijske pažnje da se radilo o sportašima. Smatrali smo kako bi količina medijskih prijenosa o ostvarenim uspjesima bila daleko veća da se radilo o sportašima a ne sportašicama.

Međutim, ne smatraju svi da žene imaju podređeni položaj u sportu. O konkretnom problemu Snježana Pejčić kaže: *"Pa recimo to ovako, ja nisam primijetila apsolutno niti na sebi niti na nekom drugom, tako da bi ja rekla da nije. Opet mogu govoriti za svoj sport, ne znam za druge, ali kod nas apsolutno ne. Dapače, čak nekad smo možda i malo više eksponirane, ako žene rade bolje rezultate od muškaraca onda da. Što mislim da kod nas čak i je slučaj, recimo sa finalnim rezultatima. Ako pogledaš finalne rekorde kod žena i kod muškaraca, kod žena su veći. Tako da, nismo mi zakinute apsolutno."*

Mnogi smatraju kako ženama nije mjesto u vrhunskom sportu te im namjenjuju ulogu žene i majke. Da je moguće biti i profesionalna sportašica a i majka dokazuju nam i vrhunski uspjesi Jasne Šekarić na što ona sama kaže: *"Meni su lično deca značila, želela sam da imam decu i eto uspela sam da sve to tako nekako uklopim. Ja kažem, moj život - to sam planirala, to sam planski radila. Moja deca su, to se tačno može videti, oba su rođena tačno u pola onog ciklusa između Olimpijskih igara. Lea je '98.godište, tačno između Olimpijskih igara i Luka je 2002., opet tačno da bih stigla da se pripremim za sledeće Olimpijske igre."*

Slika 1. Jasna Šekarić, Seoul 1988.

Slika 2. Snježana Pejčić, Peking 2008.

10. ZAKLJUČAK

Na samom kraju ovog rada možemo zaključiti da je veza između trokuta politike, sporta i medija u današnje vrijeme neraskidiva. Već smo u ranijim poglavljima naveli kako određeni sportovi skoro svu svoju popularnost duguju medijima. Tako smatramo da u današnje doba, politika i mediji imaju sve veći utjecaj na sport te isto tako, koliki utjecaj politika i mediji imaju na sport, isto toliki utjecaj sport ima na politiku i medije. Navedeno je najbolje opisao u svojoj knjizi *Sociologija sporta* Zoran Žugić (2000): "Uplitanje ideologije u sport neprestano se očituje u 20. stoljeću, usprkos Coubertainovih načela o olimpizmu kao politički dekontaminiranom pokretu, oslobođenom za neutilitarno razigravanje i nadmetanje pojedinaca i naroda."

Sukladno svemu navedenom došli smo do dva iznimno važna zaključka. Prvi je da su mediji jednaku pažnju pridavali Snježani Pejčić 2008. godine kao što su Jasni Šekarić 1988. godine te da se politička uključenost u sam sport i sportske događaje nije previše mijenjala tokom analiziranog razdoblja. Stoga ne možemo potvrditi postavljenu glavnu hipotezu te zaključujemo kako se 1988. godine nije pridavalo više pažnje sportu i sportskim uspjesima nego što je to bio slučaj 2008. godine.

S obzirom na činjenicu da je Jasna Šekarić nakon osvajanja olimpijske medalje u Seoulu dobila ponudu drugog kluba te da je samim time imala bolje (iako ne idealne) uvjete za treniranje od Snježane Pejčić, mogli bismo zaključiti da su mediji i politika imali veći utjecaj na sportaše i na sportske pripreme 1988. godine nego što je to bio slučaj 2008. godine, barem što se streljaštva i naših prostora tiče. Međutim, ne smijemo zaboraviti i podatak da je Snježana Pejčić, kao vrhunski sportaš, potpisala ugovor s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske tri godine nakon osvajanja olimpijske medalje te time poboljšala svoje uvjete za pripremanje za važna natjecanja. Sukladno svemu ne možemo potvrditi niti pomoćnu hipotezu te zaključujemo kako su mediji i politika imali jednak utjecaj na sport i sportske rezultate kako 1988. godine, tako i 2008. godine.

11. LITERATURA I IZVORI

1. Bartoluci, S. (2010). Komunikološka priprema sportaša. U: *8. godišnja međunarodna konferencija KONDICIJSKA PRIPREMA SPORTAŠA*. Zagreb: Kineziološki fakultet.
2. Bartoš, A. (2012). *Značaj i utjecaj elektronskih medija na popularizaciju sporta: stručni rad*. Zagreb: Udruga za šport i rekreaciju "Veteran '91."
3. Beck, D. & Bosshart, L. (2003). Sports and Media. U: *Communication research trends. Centre of the Study of Communication and Culture*. Freiburg: University of Freiburg.
4. Bigwarisland. (09. Kolovoz 2015). Jasna Šekarić osvojila zlato na OI u Seulu (21.09.1988.). Preuzeto s: <https://www.youtube.com/watch?v=Sr1y68fQFZc>
5. Bodin i Heas (2002). U: Anatsanosvki, I. *Zastupljenost žena u sportu*. S mreže skinuto 01. Rujan 2015. s: <http://www.savremenisport.com/teorija-sporta/osnove-sporta/1/69/zastupljenost-zena-u-sportu>
6. Brončana Snježana Pejčić: Mozak mi je prazan još sam u šoku. (09.08.2008). *Slobodna Dalmacija*.
7. Cashmore, E. (2000). *Making sense of sport*. London: Routledge.
8. Coakley, J. (2015). *Sport in society: issues and controversies*. New York: McGraw-Hill Education.
9. Čestitke na svakom koraku. (27.09.1988). *Glas Slavonije*, str.2.-3. i 13.
10. Daniels, E. A. & Wartena, H. (2011). *Athlete or Sex Symbol: What Boys Think of Media Representations of Female Athletes*. Oregon: University of Oregon.
11. Desetkama na Olimp. (01.10.1988). *Glas Slavonije*, str.10.
12. Draženović, L. (2015). *Pet zastava, pet medalja, osam Olimpijskih igara: Jasna Šekarić – studija slučaja*. (Znanstveni rad, Kineziološki fakultet). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
13. Đorđević, I. U: Krivokapić, B. *Promjene u sportu i društvu u zemljama bivše Jugoslavije: Građenje mostova preko uzburkanih voda*. Preuzeto 30. Kolovoz 2015. s:

<http://www.oslobodjenje.ba/pogledi/promjene-u-sportu-i-drustvu-u-zemljama-bivse-jugoslavije-gradjenje-mostova-preko-uzburkanih-voda>

14. Halmi, A., Belušić, R., Ogresta, J. (2004). Socijalnokonstruktivistički pristup analizi medijskog diskursa. *Znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije*, 10 (2), 35-50. S mreže skinuto 20. Kolovoz 2015. s:
http://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CBsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fhrcak.srce.hr%2Ffile%2F36230&ei=_ncAVePaB8v5ULGkg7gB&usg=AFQjCNGoanuzLKPCHPdUWGuPmdqFkq3TXA&bvm=bv.87920726,bs.1,d.ZWU
15. Hancock, D.R. & Algozzine, B. (2006). *Doing case study research, a practical guide for beginning research*. New York: Teachers College Press.
16. Hrvatska je dobila neke posve nove heroje. (26.08.2008). *Glas Slavonije*.
17. Hrvati u Pekingu: malo veselja, malo razočaranja. (25.08.2008). *Slobodna Dalmacija*.
18. Ištvanović, N. (27. Rujan 1988). Neispravnim pištoljem do zlata. *Večernji list*, str. 21 i 22
19. Jackson, S.J., Haigs, S. (2008). Between and beyond politics: Sport and foreign policy in globalizing world. *Sport in society* 11(4), (str.349-358). New Zealand: Routledge.
20. Jarvie, G. (2006). *Sport, Culture and Society An Introduction*. New York: Routledge.
21. Jasna rekordom do zlata. (22.09.1988). *Glas Slavonije*
22. Jones, I. & Gratton, C. (2004). *Research methods for sport studies*. London and New York: Routledge.
23. Kasač, D. (22. Rujan 1988). Dama s dukatima. *Večernji list*, str.24 i 25
24. Kasač, D. (22. Rujan 1988). Nesanica zbog Jasne. *Večernji list*, str.24 i 25
25. Kasač, D. (26. Rujan 1988). Jasnin trijumf. *Večernji list*, str.12
26. Kasač, D. (27. Rujan 1988). Zajednički zaslužena odličja. *Večernji list*, str.21 i 22

27. Kasač, D. (27. Rujan 1988). Svečano na Pampasu. *Večernji list*, str. 21 i 22
28. Kad se ugrizla za usnicu, znali smo da ima tremu. (09.08.2008). *Jutarnji list*.
29. Kolektivno skrivanje hrvatskih sportašica. (11.08.2008). *Slobodna Dalmacija*.
30. Kolombo, D. (16. Rujan 1988). Prognoze i mogućnosti. *Vjesnik*, str.13
31. Kožul, A. (22. Rujan 1988). Jasna za sva vremena. *Sportske novosti*, broj 9620, str.3-9
32. Kew, F. (1997). *SPORT Social Problems and Issues*. Oxford: Butterworth-Heinmann.
33. Lakić, I. (2009). Modeli analize diskursa novinskih članaka. *Riječ*, 2, 91-108.
Preuzeto 22. Kolovoz 2015. s:
<http://www.ff.ucg.ac.me/dokumenta/Rijec%20II/Igor%20Lakic.pdf>
34. Lipicer, S.K. & Maksuti, A. (2010). *Odnos politike i sporta u perspektivi teorijskih analiza u politologiji: pregledni rad*. Ljubljana: Fakulteta za društvene vede.
35. Medalje sletjele u Zagreb. (20.08.2008). *Jutarnji list*.
36. Mester, Ur. (1995). U: Lipicer, S.K. & Maksuti, A. *Odnos politike i sporta u perspektivi teorijskih analiza u politologiji*. Ljubljana: Fakulteta za društvene vede.
37. Mokriš, S. (2010). *Novine i njihova uloga u društvenoj zajednici (stručni rad)*. Osijek: Gradska i sveučilišna knjižnica.
38. Nakon kćerine bronce majka Davorka otišla na posao. (10.08.2008). *Glas Slavonije*.
39. Naklon Snježani Pejčić. (30.08.2008). *Slobodna Dalmacija*.
40. Naš zlatni sjaj. (03.10.1988). *Vjesnik*, str.10.
41. Nicholson, M. (2007). *Sport and the Media: Managing the Nexus*. Oxford: Elsevier.
42. Nova streljana zbog Snježane Pejčić. (14.08.2008). *Glas Slavonije*.

43. Ožbolt, I. (27. Rujan 1988). Zbog zlata krenule suze. *Sportske novosti*, broj 9624, str.12 i 13
44. Ožbolt, I. (22. Rujan 1988). >>Hladna sfinga<< plače. *Sportske novosti*, broj 9620, str.3-9
45. Perasović, B. & Bartoluci, S. (2007). Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu. *Sociologija i prostor*, Vol.45 No.1 (175).
46. Prva medalja. (10.08.2008). *Glas Slavonije*.
47. Prvo pekinško sunce za prvu medalju. (09.08.2008). *Jutarnji list*.
48. Riggs, K. E., Eastman, S. T. i Golobic, T. S. (1993). Manufactured conflict in the 1992 Olympics: the discourse of television and politics. *Critical studies in mass communication* vol 10, no 2 (str.253-272). London Reference Collections.
49. Riordan, J. & Krüger, A. (1999). *The International Politics of Sport in the Twentieth Century*. London i New York: E & FN Spon.
50. Riječanka Snježana Pejčić osvojila prvu olimpijsku broncu. *Rijeka danas*.
51. Rijeka zbog Snježane Pejčić dobiva novu streljanu. (13.08.2008). *Sportske novosti*.
52. Ristić, I. (2013). Blogspot.com: *Politika i sport – gdje je granica?* Preuzeto 15. Kolovoz 2015. s: <http://ivanristicfpn.blogspot.com/2013/05/normal-0-false-false-false-en-us-x-none.html>
53. Ružić, D. (22. Rujan 1988). Zasluženno vrijeme slavlja. *Sportske novosti*, broj 9620, str.3-9
54. Ružić, D. (20. Rujan 1988). Kruna uspjeha i zalaganja. *Sportske novosti*, str.3 i 4
55. Rohdewald, S. (2011). *Yugoslavian Sport and the Challenges of it's Recent Historiography*. S mreže skinuto 02. Rujan 2015. s: <http://library.la84.org/SportsLibrary/JSH/JSH2011/JSH3803/jsh3803g.pdf>
56. Rowe, D. (2004). *Sport, Culture and the Media Second Edition*. Berkshire: McGraw-Hill Education.

57. Rowe, D., McKay, J. i Miller, T. (1998). Come together: Sport, Nationalism, and the Media Image. U: Wenner, L.A. (ed.), *MediaSport* (pp. 119-134). London: Routledge.
58. Snježana Pejčić: najprije ću si kupiti kauč da se naspavam. (13.08.2008). *Jutarnji list*.
59. Snježana Pejčić osvojila prvu medalju za Hrvatsku u Pekingu. (09.08.2008). *HOO časopis*.
60. Snježana upucala medalju. (09.08.2008). *Jutarnji list*.
61. Snježana Pejčić – prva izborila Peking, prva osvojila odličje! (09.08.2008). *Sportske novosti*.
62. Snježana Pejčić 'smrzla' se i na dočeku u Zagrebu. (20.08.2008). *Sportske novosti*.
63. Snježani Pejčić 80 000kn od grada Rijeke. (21.08.2008). *Sportske novosti*.
64. Srebrni Filip Ude i brončana Snježana Pejčić stigli u Hrvatsku. (20.08.2008). *Slobodna Dalmacija*.
65. Street, J. (2003). *Masovni mediji, politika i demokracija*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
66. Trowler, P. (2002). Komunikacija i mediji. U: Haralambos, M. i Holborn, M. *Sociologija teme i perspektive*. Zagreb: Golden Marketing-tehnička knjiga.
67. U Jasne i Gorana oči sokolove. (05.09.1988). *Sportske novosti*, str.8. – 10.
68. Uspjeh za pamćenje. (03.10.1988). *Večernji list*. Str.14. – 16.
69. Vasić, B. (1988). Seulski san sa zlatnom javom. *Strelac 2/3*, str.2. i 3.
70. Vasić, B. (1988). Nezaboravni dani. *Strelac 2/3*, str.4
71. Vasić, B. (1988). Za zlatne – "Zlatni Begeš". *Strelac 2/3*, str.5.
71. Veal, A. J.(1997). *Research Methods for Leisure and Tourism: A Practical Guide (Second Edn)*. London: Financial Times-Prentice Hall.

73. Već imamo prvu medalju: Snježana Pejčić s puškom osvojila broncu. (09.08.2008). *Sportske novosti*.
74. Vejnović, S. (2008). Poslovni dnevnik.hr: *Popularnost sporta u sve većoj mjeri diktiraju mediji i oglašivači*. Preuzeto: 25. Kolovoz 2015. s: <http://www.poslovni.hr/after5/popularnost-sporta-u-sve-vecjoj-mjeri-diktiraju-mediji-i-oglasivaci-88599>
75. Vrcan, S.(1990). *Sport i nasilje danas u nas i druge studije iz sociologije sporta*. Zagreb: Naprijed.
76. Vrcan, S. (2003). *Nogomet, politika, nasilje*. Zagreb: Jesenski i Turk.
77. Vrdoljak: prvo pa žensko. (10.08.2008). *Glas Slavonije*.
78. Zbog bronce se isplatilo propustiti otvorenje. (09.08.2008). *Jutarnji list*.
79. "Zlatna" Jasna. (23.09.1988). *Glas Slavonije*, str.17.
80. >>Zlatni<< stigli. (27.09.1988). *Vjesnik*, str.10.
81. Zokigol's channel. (09. Kolovoz 2015). Letne Olimpijske igre, Seul 1988. Preuzeto s: <https://www.youtube.com/watch?v=5IP7nT28t2Q>
82. Žugić, Z. (2002). *Sociologija sporta*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.
83. Ž. S. (22. Rujan 1988). Jasno – Jasna. *Vjesnik*, str.10. i 11.
84. Yin, R.K. (2003). *Case study research, Desing and Methods*. London: SAGE Publications.
85. Wikipedia The Free Encyclopedia (2015). *Cost of the Olympic Games*. Preuzeto: 28. Kolovoz 2015. s: https://en.wikipedia.org/wiki/Cost_of_the_Olympic_Games

12. SLIKE I TABLICE

1. Tablica 1 - <http://www.hrvatski-streljacki.hr/>
2. Tablica 2 - <http://www.hrvatski-streljacki.hr/dokumenti/hssfile6899.pdf>
3. Tablica 3 - <http://www.issf-sports.org/athletes/athlete.ashx?personissfid=SHYUGW1712196501>
4. Tablica 4 - <http://www.issf-sports.org/athletes/athlete.ashx?personissfid=SHCROW1307198201>
5. Slika 1 - https://www.google.hr/search?q=jasna+%C5%A1ekari%C4%87+1988&biw=1138&bih=526&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0CAYQ_AUoAWoVChMI3Jjo84uJyAIVhFssCh2dVgHQ#imgrc=O89_T3cVFkww2M%3A
6. Slika 2 - <https://www.google.hr/search?q=snje%C5%BEana+pej%C4%8Di%C4%87+2008&biw=1138&bih=526&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CBkQsARqFQoTCOaFrYWMicgCFQIXLAod7GUK3g#imgrc=AySQZMd80c6E8M%3A>